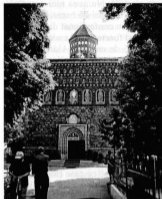

Biserica « Cuțitul de argint »

Magdalena Dorojan

"Ridicatu-s-a această sf. Biserică în 1906 de Regele Carol I cu prilejul împlinirii a 40 de ani de domnie având ca model biserica sfântul Nicolae Domnesc din Iași , zidită de Ștefan Voievod cel Sfânt, Tot la 40 de ani, de Domnie – între anii 1992-1995 în timpul Păstoririi P.F.Patriarh Teoctist și Vicar P.S. Teodorie Snagoveanu , s-au făcut reparații capitale. Pictura din nou în frescă interior și exterior, precum și nenumărate îmbunătățiri , toate cu purtarea de grijă , stăruința și îndrumarea PR. Paroh Ion Turcu, sfințirea s-a făcut de P.F Părinte Teoctist în 13 februarie 1993". Aceasta este Pisania actuală a Bisericii "Cuțitul de Argint".

Biserica a cărei titulatură oficială este Parohia Bărbătescu-Nou, "Cuțitul de Argint", are Hramul Schimbarea la Față. Situată în Dealul Filaretului pe strada Cuțitul de Argint nr. 1, sector 4, este considerată astăzi Monument Istoric.

Pe locul actualului edificiu, a existat anterior "o biserică mică, fără turlă, acoperită cu șindrilă, denumită Bărbătescu –Nou cu Hramul Schimbarea la Față"⁹⁸.

Datele despre această mică biserică au mici diferențe, iar descrierile păstrate întregesc destul de puțin imaginea vechiului lăcaș de cult aflat aici . Astfel s-a consemnat ca fiind "Întemeiată de Mitropolitul Dosoftei, pe locul Mitropolitului Filaret în anul 1792, (precizând): Aici își aveau și case de

⁹⁸ Ionescu Gion, Istoria Bucureștiului, Editura Fundația Culturală Gh. M. Speteanu. Ed. II, 1998, p.197.

locuit vara⁹⁹ (dar Dositei Filitti a fost Mitropolit al Ungro-Vlahiei după Filaret al II lea între anii 1793-1810).

După alte surse, primul ctitor al bisericii a fost Radu Balasache, înainte de 1796, apoi a fost Udrea Pavel și Stanca. Biserica era din lemn și a devenit "metoh" al Mitropoliei deoarece se afla pe un loc al Mitropolitului Filaret. Lăcașul arăta ca o casă învelită cu șindrilă. Nu avea nici cruce nici turle. Unde ar fi trebuit să fie crucea erau două cuiburi de berze. În interior era aproape goală, avea patru icoane la iconostasu confecționat din scânduri. Biserica se afla pe deal înconjurată de vii, având foarte puțini enoriași¹⁰⁰.

După Ionescu Gion "e zidită la anul 1796 de enoriașii Udrea Pavel și Stanca"¹⁰¹. Iar în ceea ce privesc alte datele consemnate „Biserica aceasta la început a avut forma unei case, și învelită cu șindrilă. În loc de cruce a avut două cuiburi de barză. Iar în interior a fost simplă ca o casă și fără sfinți. Cu tavan de scânduri și o tâmplă de scânduri fără sculpturi, și având numai 4 icoane pe dânsa. În așa stare servea de paraclis. Iar pe dealul Filaretului n'a fost așa cum e acum, cii numai vii, de se ținea orașul București mult de vin și struguri din acele vii”.¹⁰²

Această primă biserică este reparată în 1810 și 1818. Într-o catagrafie din 15 ianuarie 1810, se arată că fusese "prefăcută" de curând poate după cutremurul din 1802.

"Pe la anul 1830 începând a se popula acest loc cu case (loc ce pentru sălbăcia locului fusese numit mahalaua dracului). Simțindu-se trebuință de biserică, de slujbă religioasă și de preot, a venit preotul Mislea pentru oficializarea Dumnezeeștilor slujbe. La anul 1845 acesta încetând din viață s-a numit în locu-i preotul Ioan Voiculescu, care a servit cu multă credință, făcându-i și două turle bisericei"¹⁰³.

În anul 1859 biserica aflându-se într-o stare jalnică, Mitropolia a vrut să facă o alta de zid, dar nu s-a întâmplat așa. A fost doar reparată în timp de mai multe ori (1890-1897), a fost mărită, întărită și zugrăvită¹⁰⁴.

O altă consemnare ne spune ca "Amenințând a fi ruinată, biserica a fost "legată cu fier" și rezugrăvită în 1897¹⁰⁵, arhitect fiind George Sterian".

⁹⁹ Preotul Marin Dumitrescu, *Istoricul a 40 de Biserici din România*, vol III, București, Stabiliment de Arte Grafice "Universală" 14 -Strada Covaci,- 14, 1907, p. 81.

¹⁰⁰ Costin Dăcuș Florescu, *Bisericele Bucureștilui*, vol.II, Ediție de Casă Regie Propie, p.309

¹⁰¹ Ionescu Gion, op.cit., p.176

¹⁰² Preotul Marin Dumitrescu, op. cit.

¹⁰³ Ibidem

¹⁰⁴ Costin Dăcuș Florescu, op. cit., p.311

¹⁰⁵ N. Stoicescu, *Repertoriul*, lid. Academici RSR, București, 1961, p.166.

Iar "la anul 1880 această biserică s-a reparat radical din mila cerută de preoții bisericii în sumă de 4000. Atunci s-a mai înălțat și s-a mai lungit, iar împrejur s-a mai plantat și grădină"¹⁰⁶

1906 reprezintă și anul inaugurării Parcului Carol I din București, pregătirile pentru organizarea acestui parc și a expoziției jubiliare ce se va desfășura aici, sunt anterioare. Sugestia și inițiativa pentru organizarea acestui jubileu pentru a sărbătorii 40 de ani de domnie al regelui Carol I, a aparținut lui Take Ionescu. Proiectul pentru "Expozițiunea Națională" a fost votat în ședința din 3 mai 1905 în Adunarea Deputaților și la 5 mai în Senat. Din cadrul acestui proiect a făcut parte și construirea acestei biserici ce se înalță și astăzi puțin retrasă de la stradă lângă Arenele Romane, și aproximativ pe locul fostei biserici.

Proiectul expozițional adoptat în 1905, cuprindea și realizarea acestei biserici și eforturile au fost pe măsură s-a dorit realizarea unei biserici după modelul unei biserici din Moldova pentru a realiza astfel o mai strânsă legătură între Moldova și Țara Românească. A fost aleasă după o serie de delegații ce au străbătut Moldova biserică Sfântul Nicolae Domnesc din Iași – (Biserică construită între 1491-1492 de Ștefan cel Mare și refăcută la sfârșitul secolului al XIX –lea între anii 1890-1904, de arhitectul francez Andre Lecomte de Nouy, este cel mai vechi edificiu religios din Iași care s-a păstrat până astăzi. Este situat în imediata vecinătate a Curții domnești și pentru faptul că aici au fost unși aproape toți domnii Moldovei de la Despot Vodă până la Alexandru Ioan Cuza, bisericii i s-a spus Sfântul Nicolae Domnesc.)

Lucrările pentru biserică de astăzi au început în noiembrie 1905, și au fost încheiate la începutul anului 1906, iar interiorul bisericii a fost terminat în 1910, când avut loc sfințirea bisericii.

Actualul lăcaș de cult a fost construit după planurile arhitectului Nicolae-Ghica-Budești și a fost pictat de pictorul Costin Petrescu între anii 1908-1910.

Este o construcție pe plan triconic, cu ziduri groase de până la 1,5 m, cu dimensiuni generale de 22,65 x 10,60 c, de tip biserică moldovenească, având în vedere proporțiile elisante și ornamentația.

Intrarea se face printr-un portal simplu din piatră, profilat, ce amintește portalurile moldovenești de influență gotică. O firidă așezată deasupra acestuia poartă pisania ce precizează istoria cea nouă a lăcașului (pisanie citată la începutul acestui articol), Biserica nu are pritur. Pronausul supralungit este acoperit cu o calotă sferică turtită și este despărțit de naos

¹⁰⁶ Preotul Marin Dumitrescu, op. cit.

printr-un perete cu trei arcade înguste rezemate pe două coloane groase de zidărie, pictate. Două cloane subțiri susțin cafasul pentru cor. Peste naos este ridicată o turlă octogonală sprijinită pe arce moldovenești.

Pictura reînviată, are culorile predominante roșu, albastru, verde și mult auriu în redarea ghipurilor sfinților și a zonelor pictate cu ornamente. Ferestrele înguste au la interior vitralii cu icoane de sfinți.

Fațadele sunt împărțite în două registre aproape egale, diferențiate prin natura materialului de parament. Registrul inferior este placat cu piatră naturală așezată "opus incertum". Pe înălțimea acestui registru se află către nord, sud și est, contrăforturi ce susțin arcele inferioare ale naosului și calota altarului. Registrul superior este placat cu cărămidă roșie aparentă, având de jur împrejur, 3 rânduri de firide: unul la bază, cu dimensiuni mai mari, (re)pictate cu chipuri de sfinți sau profeți și două rânduri de ocnițe mai mici, purtând și ele picturi acum șterse. Șiruri de butoni și discuri de ceramică smălțuită, divers colorate, alternează cu rânduri de firide și ocnițe. Turla de peste naos este și ea placată cu cărămidă, având două rânduri de ocnițe, cu un fond alb, nepictate și 3 rânduri de butoni smălțuiți. Are o fleșă piramidală învelită cu țigla, ca și întreg acoperișul bisericii.¹⁰⁷

În curte, în partea dreaptă a bisericii se află o cruce mare de piatră veche (1677), scrisă cu litere în relief, chirilice. După data crucii este de pe vremea lui Antohie Vodă din Popești (boier muntean) care a domnit între anii 1669-1672. Iar această cruce a fost adusă în București cu ocazia expoziției din 1906 dar nu se mai știe de unde provine.

Biserica de astăzi a păstrat titulatura celei vechi, dar pomelnicul de piatră al vechii biserici a dispărut.

Biserica este cunoscută și astăzi în tot Bucureștiul cu denumirea de Biserica Cuțitul de Argint iar această denumire vine de mult din timp, consemnările sunt și aici variate cea mai des întâlnită este aceea că acestui lăcaș i se mai spune și Biserica Cuțitul de Argint, după numele unei vechi prăvălii din apropierea ei, care avea firma "La Cuțitul de Argint".

Discutând cu Preotul Paroh Ioan Turcu acesta a dezvăluit o serie de aspecte legate de istoria locului acesta, anterior și actual: Astfel în 1764 este menționat un schit în care era citită o rugăciune pentru sănătate pentru cei ce aveau nevoie, s-au cereau sprijinul bisericii, la sfârșitul acestei rugăciuni erau atinși cu copia. "Copia este un cuțitaș de metal în forma unei sulice cu vârful în formă de triunghi și cu mâner scurt, terminat printr-o mică cruce. Se folosește și astăzi pentru tăierea Sfântului Agneț și a părțeclelor

¹⁰⁷ Lucia Stoica, Neculai Ionescu Ghinea, Enciclopedia Lăcașurilor de Cult din București, vol. 1, Editura Universalis, 2006, p.

din prescurile folosite , iar înainte de împărțirea slujitorilor, când sunt mai mulți se taie cu ea partea HS din Sfântul Agneț din care se împărțesc clericii slujitori. Copia amintește, prin forma ei, sulița cu care a fost împusă pe cruce coasta Mântuitorului de către unul din ostași".¹⁰⁸ Preotul Ioan Turcu precizează în continuare ca îi vindeau s-au ajutau rugăciunea preoților și credința lor, dar vestea s-a dus că acolo este biserica unde te atinge cu cuțitul acela de argint. Și se pare numele de aici vine și a fost și păstrat. Legat de cuiburile de berze aflate în loc de turla ale bisericii, zgomotul pe care îl scoteau ciocurile berzelor când erau hrănite de către calugării și apoi preoții ce au slujit aici, era asemenea sunetului de toacă.

Și în continuare biserica își spune povestea prin cuvintele preotului care prezintă etapele necunoscute ale bisericii. Astfel policandru ce luminează biserica a fost acoperit în vremea războiului cu vopsea alba pentru a nu fi rechiziționat, astăzi readus la culoarea inițială dezvăluie o inscripție "Donație de Domnișoara Zoe Vlădoianu 29 iunie 1910" de o parte și de alta a altarului luminează două sfeșnice ce poartă inscripția celor ce le-au fabricat. Mobilierul datează din 1906, strănile își păstrează sculptura originală, la fel și scaunul regal și cel de arhieru. În ceea ce privește scaunul regal coroana regală sculptată, a fost răzuită în perioada comunistă.

La rândul său și pictura este refăcută pentru că biserica a avut de suferit un incendiu a cărui declanșare nu se cunoaște; se bănuiește a fii lumânările

¹⁰⁸ Pr. Prof. Dr. Ene Branște, Arhim. Prof. Ghenadie Nițoiu, Pr. Prof. Gheorghe Neda, Liturgica (Manual pentru Seminarile Teologice), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984, p. 119.

află nesupravegheate ce erau amenajate în interiorul bisericii, sau din alte surse "În anul 1978, când erau comuniștii, biserica a fost jefuită și incendiată de unele mâini criminale, aranjate. Pagubele au fost de peste 300.000 lei care la vremea aceea însemnau ceva. Poate că biserica deranja „ Mausoleul Comunist,, din parcul alăturat. După jaful și incendierea bisericii abia în 1984 i s-a restaurat interiorul și i s-au mai cărpit rănile".¹⁰⁹

Cele mai recente și ample lucrări de restaurare au fost efectuate începând din 1990, sub coordonarea Preotului Paroh Ioan Turcu . Biserica a fost repictată în tehnica fresco, atât în interior cât și o parte din fridele exterioare, de către pictorii prof. Dimitrie Bănică, Gh. Bondoc și FI.Paraschivescu.

Biserica este mult retrasă de la stradă, și are în față un cimitir înființat în 1991. În partea stângă a curții spre stradă se află casa parohială, iar în apropiere de biserică se află o clopotniță. Iar crucea din piatră, datată 1677, a lui Antonie Ruset se află și acum în partea de sud a bisericii.

Summary

The "Silver Knife" Church is officially called "Barbatescul Nou"; it is placed on the Filaretului hill, 4th sector of Bucharest and is today considered a historic monument. It was rebuilt and repainted after a serious fire. The article presents historical data and several legends concerning this church which is one of the most important religious edifices left in Bucharest.

---

¹⁰⁹ Costin Dacus Florescu, op. cit.